

SABIEDRISKO PAKALPOJUMU REGULĒŠANAS KOMISIJA

Skanstes iela 25, Rīga, LV-1013 | tālrunis 67097200 | e-pasts sprk@sprk.gov.lv

PADOMES LĒMUMS

Rīgā

16.01.2025.

Nr. 3

(prot. Nr.2, 1.p.)

Par kapitāla atdeves likmi valsts akciju sabiedrības “Latvijas dzelzceļš” elektroenerģijas sadales sistēmas pakalpojumu tarifu projekta aprēķināšanai

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (turpmāk – Regulators), pamatojoties uz likuma “Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 9.panta otro daļu, savas kompetences ietvaros patstāvīgi pieņem lēmumus un izdod administratīvos aktus, kas ir saistoši konkrētiem sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem un lietotājiem.

Regulators konstatē

1. Saskaņā ar Regulatora 2022.gada 29.augusta lēmuma Nr.1/12 “Kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodika” (turpmāk – Metodika) 42.¹punktu komersanti, kuru sniegto pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodikas paredz regulatīvos periodus, var iesniegt Regulatoram lūgumu noteikt kapitāla atdeves likmi tarifu projekta, kura spēkā stāšanās datums plānots 2025.gadā, aprēķināšanai pirms tarifu projekta iesniegšanas. Šādā gadījumā Regulators kapitāla atdeves likmi nosaka attiecīgajam komersantam un komersants aprēķināto tarifu projektu iesniedz Regulatoram ne vēlāk kā divu mēnešu laikā pēc lēmuma par kapitāla atdeves likmes noteikšanu spēkā stāšanās dienas.
2. Regulators 2024.gada 19.decembrī saņēma valsts akciju sabiedrības “Latvijas dzelzceļš”, reģistrācijas numurs 40003032065, juridiskā adrese: Emīlijas Benjamiņas iela 3, Rīga, LV-1050 (turpmāk – AS “Latvijas dzelzceļš”), 2024.gada 19.decembra iesniegumu Nr.DF-6.4.1/186-2024 “Par kapitāla atdeves likmes aprēķināšanu elektroenerģijas pārvades un sadales pakalpojumiem 2025.gadam” ar lūgumu noteikt kapitāla atdeves likmi elektroenerģijas sadales sistēmas pakalpojumu tarifu projekta, ko AS “Latvijas dzelzceļš” plāno iesniegt Regulatoram 2025.gadā, aprēķināšanai.
3. Regulatora 2022.gada 28.novembra lēmuma Nr.1/41 “Elektroenerģijas sadales sistēmas pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodika” 4.punkts paredz regulatīvo periodu.
4. Atbilstoši Metodikas 15.punktam vidējo svērto kapitāla atdeves likmi aprēķina nominālā izteiksmē ($wacc_n$) saskaņā ar šādu formulu:

$$wacc_n = r_e \times \frac{E}{(E+D)} \times \frac{1}{(1-t)} + r_d \times \frac{D}{(E+D)},$$

kur r_e ir pašu kapitāla atdeves likme [%];

$E/(E+D)$ – pašu kapitāla attiecība pret kopējo (pašu un aizņemto) kapitālu, kuras vērtība

tiek pieņemta 50%;

r_d – aizņemtā kapitāla atdeves likme [%];

$D/(E+D)$ – aizņemtā kapitāla attiecība pret kopējo (pašu un aizņemto) kapitālu, kuras vērtība tiek pieņemta 50%;

t – uzņēmumu ienākuma nodokļa likme.

5. Atbilstoši Metodikas 16.punktam pašu kapitāla atdeves likmi r_e aprēķina saskaņā ar šādu formulu:

$$r_e = r_f + r_c + \beta_e \times r_m + s_e,$$

kur r_f ir bezriskā likme, kas noteikta kā Eiropas Centrālās bankas ikmēneša publicētā Vācijas valdības desmit gadu obligāciju vērtspapīru otrreizējā tirgus gada vidējā procentu likme desmit gadu periodā [%];

r_c – valsts riska piemaksa, ko aprēķina kā Latvijas un Vācijas valsts desmit gadu obligāciju vērtspapīru otrreizējā tirgus gada vidējo procentu likmju starpību [%];

β_e – pašu kapitāla beta koeficients;

r_m – tirgus riska piemaksa [%];

s_e – Regulatora novērtēta pašu kapitāla izmēra riska piemaksa, ko piemēro komersants, kurš, pēc pēdējā pieejamā gada pārskata datiem, atbilst mikrouzņēmumu vai mazo uzņēmumu kategorijai [%].

6. Atbilstoši Metodikas 17.punktam pašu kapitāla beta koeficientu β_e aprēķina atbilstoši pašu un aizņemtā kapitāla struktūrai saskaņā ar šādu formulu:

$$\beta_e = \beta_a \times \left[1 + (1 - t) \times \left(\frac{D}{E} \right) \right],$$

kur β_a – nozares aktīvu beta koeficients;

D/E – nozares aizņemtā un pašu kapitāla vidējā attiecība. Ņemot vērā, ka pašu kapitāla attiecība pret kopējo kapitālu un aizņemtā kapitāla attiecība pret kopējo kapitālu ir vienādas, $D/E=1$.

7. Atbilstoši Metodikas 18.punktam aizņemtā kapitāla atdeves likmi aprēķina saskaņā ar šādu formulu:

$$r_d = r_{dm} + s_d,$$

kur r_{dm} – Eiropas Centrālās bankas ikmēneša publicētā nefinanšu sabiedrībām *euro* valūtā izsniegto kredītu (ar sākotnējo termiņu ilgāku par pieciem gadiem; atlikumiem) gada vidējā procentu likme desmit gadu periodā [%];

s_d – Regulatora novērtēta aizņemtā kapitāla izmēra riska piemaksa, ko piemēro komersants, kurš, pēc pēdējā pieejamā gada pārskata datiem, atbilst mikrouzņēmumu vai mazo uzņēmumu kategorijai [%].

8. Izmantojot Eiropas Centrālās bankas tīmekļvietnē www.ecb.europa.eu publicētos datus, Regulators konstatē, ka Vācijas valdības desmit gadu obligāciju vērtspapīru otrreizējā tirgus gada vidējā procentu likme (r_f) periodā no 2014.gada decembra līdz 2024.gada novembrim ir 0,59%¹.

9. Izmantojot Eiropas Centrālās bankas tīmekļvietnē www.ecb.europa.eu publicētos datus, Regulators konstatē, ka valsts riska piemaksa (r_c), kas aprēķināta kā Latvijas un Vācijas valsts desmit gadu obligāciju vērtspapīru otrreizējā tirgus gada vidējo procentu likmju vidējā starpība periodā no 2019.gada decembra līdz 2024.gada novembrim, ir 0,86%.

10. Saskaņā ar Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 3.panta pirmo daļu uzņēmumu ienākuma nodokļa likme (t) ir 20%.

¹ Šis un visi citi aprēķinā izmantotie rādītāji skatīti 2024.gada 20.decembrī.

11. Izmantojot Eiropas Enerģētikas regulatoru padomes (turpmāk – EERP) apkopotos datus, kas pieejami jaunākajā publikācijā “Ziņojums par Eiropas enerģētikas tīklu regulēšanas ietvaru 2023” (turpmāk – EERP Ziņojums) tīmekļvietnē www.ceer.eu, Regulators konstatē, ka EERP dalībvalstu, kur beta koeficienta korekcijas formulā tiek ņemta vērā nodokļu ietekme, vidējais aktīvu beta koeficients elektroenerģijas nozarē² (β_a) ir 0,41. Regulatora ieskatā, pieeja, kurā tiek izmantoti citiem regulētiem elektroenerģijas nozares komersantiem (pārvades un sadales sistēmu operatoriem) EERP dalībvalstu regulatīvo iestāžu kapitāla atdeves likmju aprēķināšanā piemērotie beta koeficienti, ir pamatota, ņemot vērā, ka šie beta koeficienti piemēroti komersantiem, kas sniedz infrastruktūras pakalpojumus līdzīgos apstākļos (regulētā vidē). Ievērojot Metodikas 17.punktu, izmantojot šā lēmuma konstatējošās daļas 10.punktā norādīto rādītāja skaitlisko vērtību un aktīvu beta koeficienta elektroenerģijas nozarē vērtību, elektroenerģijas nozares pašu kapitāla beta koeficients (β_e) ir 0,74.
12. Tirgus riska piemaksa novērtēta, izmantojot EERP Ziņojumā apkopotos datus par dalībvalstu regulatīvo iestāžu izmantoto starptautisko ekspertu novērtējumu par kapitāla tirgiem. EERP dalībvalstu vidējā tirgus riska piemaksa³ (r_m) ir 5,34%.
13. Izmantojot Eiropas Centrālās bankas tīmekļvietnē www.ecb.europa.eu publicētos datus, Regulators konstatē, ka nefinanšu sabiedrībām *euro* valūtā izsniegto kredītu (ar sākotnējo termiņu ilgāku par pieciem gadiem; atlikumiem) gada vidējā procentu likme (r_{dm}) periodā no 2014.gada novembra līdz 2024.gada oktobrim ir 3,09%.
14. Mikrouzņēmumu, mazo un vidējo uzņēmumu kategorijas nosaka Komisijas (ES) 2014.gada 17.jūnija Regulas Nr.651/2014, ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108.pantu, 1.pielikuma 2.pantā minētās darbinieku skaita un finansiālās robežvērtības.
15. Ievērojot Regulas Nr.651/2014 1.pielikuma 2.pantā ietvertos kritērijus un saskaņā ar pēdējā publiski pieejamā gada pārskata par 2023.gadu datiem AS “Latvijas dzelzceļš” neatbilst *mikrouzņēmumu, mazo un vidējo uzņēmumu* kategorijai.
16. Atbilstoši likuma “Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 19.panta pirmajai daļai sabiedrisko pakalpojumu tarifus regulējamās nozarēs sabiedrisko pakalpojumu sniedzēji aprēķina saskaņā ar noteikto tarifu aprēķināšanas metodiku un pēc savas iniciatīvas vai Regulatora pieprasījuma iesniedz Regulatoram aprēķināto tarifu projektus kopā ar tarifu aprēķina projektā minēto tarifus veidojošo izmaksu pamatojumu.
17. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 70.panta trešajai daļai administratīvais akts ir spēkā tik ilgi, līdz to atceļ, izpilda vai vairs nevar izpildīt sakarā ar faktisko vai tiesisko apstākļu maiņu.

² Aprēķinā izmantotās aktīvu beta koeficientu vērtības atrodamas EERP Ziņojuma 4.pielikumā (<https://www.ceer.eu/wp-content/uploads/2024/04/Annex-4.zip>), “MS Excel” datnes “RFR23 - Chapter 4.xlsx” darblapās “E TSO” un “E DSO”, 4.3.6.2.tabulā “*Betas in the regulation*”, kolonnā “*Asset beta: $a\beta = e\beta/[1+(1-t)*(D/E)]$* ”. Valstīm, kuras tabulā norāda vairākas beta koeficienta vērtības vai to intervālu, pirms dalībvalstu vidējā aktīvu beta koeficienta aprēķināšanas tika aprēķināta konkrētās valsts vidējā aktīvu beta koeficienta vērtība. Aprēķinā nav iekļauta Latvijas beta koeficienta vērtība, lai izvairītos no riņķveida atsaucēs radīšanas.

³ Aprēķinā izmantotās tirgus riska piemaksas vērtības atrodamas EERP Ziņojuma 4.pielikumā (<https://www.ceer.eu/wp-content/uploads/2024/04/Annex-4.zip>), “MS Excel” datnes “RFR23 - Chapter 4.xlsx” darblapās “E TSO”, “E DSO”, “G TSO” un “G DSO”, 4.3.3.1.tabulā “*Evaluating market risk premiums*”, kolonnā “*Market risk premiums: Value*”. Valstīm, kuras tabulā norāda vairākas tirgus riska piemaksas vērtības, pirms dalībvalstu vidējās tirgus riska piemaksas aprēķināšanas tika aprēķināta konkrētās valsts vidējās tirgus riska piemaksas vērtība. Aprēķinā nav iekļauta Latvijas tirgus riska piemaksas vērtība, lai izvairītos no riņķveida atsaucēs radīšanas.

18. Regulatora padomes sēdē piedalījās AS “Latvijas dzelzceļš” pārstāvji un uzturēja lūgumu noteikt kapitāla atdeves likmi elektroenerģijas sadales sistēmas pakalpojumu tarifu projekta aprēķināšanai.

Regulators secina

1. Izmantojot šā lēmuma konstatējošās daļas 8., 9., 10., 11. un 12.punktā norādītās rādītāju skaitliskās vērtības un 15.punktā konstatēto, saskaņā ar Metodikas 16.punktu aprēķinātā pašu kapitāla atdeves likme r_e ir 5,40%.
2. Izmantojot šā lēmuma konstatējošās daļas 13.punktā norādīto rādītāja skaitlisko vērtību un 15.punktā konstatēto, saskaņā ar Metodikas 18.punktu aprēķinātā aizņemtā kapitāla atdeves likme r_d ir 3,09%.
3. Izmantojot aprēķinātās pašu kapitāla atdeves likmes un aizņemtā kapitāla atdeves likmes, kā arī šā lēmuma konstatējošās daļas 4. un 10.punktā norādītās rādītāju skaitliskās vērtības, saskaņā ar Metodikas 15.punktu aprēķinātā vidējā svērtā kapitāla atdeves likme nominālā izteiksmē ir 4,92%.
4. Regulatora ieskatā, kapitāla atdeves likme 4,92% apmērā ņem vērā situāciju finanšu tirgos un atbilstoši novērtē finansējuma piesaistes riskus ilgtermiņā, tādējādi neradot šķēršļus AS “Latvijas dzelzceļš” finansēt aizņēmumus, ieguldīt elektroenerģijas sadales sistēmas atjaunošanā un attīstībā, kā arī gūt samērīgu peļņu, vienlaikus nodrošinot lietotājiem iespēju saņemt nepārtrauktus, drošus un kvalitatīvus sabiedriskos pakalpojumus, kuru tarifi (cenas) atbilst ekonomiski pamatotām izmaksām.

Saskaņā ar Regulatora 2022.gada 29.augusta lēmuma Nr.1/12 “Kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodika” 15., 16., 17., 18. un 42.¹punktu, pamatojoties uz likuma “Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 1.pantu, 5.pantu, 9.panta pirmās daļas 1.punktu un otro daļu un 20.panta pirmo daļu, kā arī Administratīvā procesa likuma 55.panta 1.punktu un 63.panta pirmās daļas 1.punktu,

padome nolemj:

1. noteikt kapitāla atdeves likmi AS “Latvijas dzelzceļš” elektroenerģijas sadales sistēmas pakalpojumu tarifu projekta aprēķināšanai 4,92%;
2. noteikt, ka šā lēmuma lemjošās daļas 1.punktā noteikto kapitāla atdeves likmi AS “Latvijas dzelzceļš” piemēro, aprēķinot elektroenerģijas sadales sistēmas pakalpojumu tarifu projektu, kura spēkā stāšanās datums plānots 2025.gadā, un aprēķināto tarifu projektu iesniedz Regulatoram ne vēlāk kā divu mēnešu laikā pēc šā lēmuma spēkā stāšanās dienas.

Lēmums stājas spēkā ar tā parakstīšanas dienu.

Šo administratīvo aktu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no dienas, kad ieinteresētā persona uzzina vai tai vajadzēja uzzināt par pieņemto administratīvo aktu.

Priekšsēdētāja

A. Ozola

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU